

leximòrfic paral·lel *bizkar*/*bizkan per a 'carena'? (veg. *Bescaran* infra). Llavors tindriem per una part, des de *bizkar*, *Bescar*, *-aran*, amb haplologia i assimilació vocàlica > *Bescaran*/*Bascaran*, i també *Bàscara*; d'altra banda des de *bizkan: *Bescan-on*/*Bascanó* i *Biscanòs*; *Bescan-àneu* > *Bascàneu*, i *Bescan-iu* / *Biscaniu*; *Biscanòs* i *Biscarròs*, iguals fora del detall de *-an/-ar*.

Llavors hauríem prescindit de BASO-KO 'escarpat petit' i partit de *bizkar* 'carena', topogràficament no menys bo. A penes hi restaran ja (o encara?) caps sense centener. Amb *Bascona* nom antic de la rodalia Est de Girona, ja he dit (s. v.) que no hi pot haver lligam lingüístic ni geogràfic.

BESCARAN

Poble de l'Urgellet, al NE. de la Seu, a gran altura dins la vall, afl. dr. del Segre. Bona fotografia en GGC, p. 506.

PRON. MOD.: *baskaràn*, 1920, a la SdUrg.; *baskeràn*, 1931, a la Vansa; en les meves enquestes de 1935, 1936 i 1959, a SdUrg. i en els pobles veïns, oïa pronuncïes vacil·lants entre *bask-*, *bask-* i *bask-*.

DOC. ANT. 839: *Bescharan*¹ (Acta C. SdUrg., i 25 igual en el Capbreu i a la còpia del S. XII, ed. Pujol, núm. 23); 953: *Bescheram* (*Cart. Tavèrnoles*, 39.17); 996: *Bescaran* (MiretS., *Castellbò*, 38); 1003: id. (*BABL* VI, 351); 1097: *Bescheran* (*BABL* VI, 389); 1099: *Biscaran* (*MarcaH.* c. 1207); 1104: *Bescharan*³⁰ (*BCEC* 1907, 82); 1154-59: *Bescaran* (*Kehr, Papsturk.* p. 370); 1162: *Bescheran* (*Valls Tab., Priv. V. Pir., And.*, 388); 1237: *Bescheran* (bis) (MiretS., *El més antic text cat.*; i *BABL* VII, 178); 1260: *Bescaran* (MiretS., *Templ.* 358); 1278: *Bescheran* (*Valls Tab.*,³⁵ o. c. 422); no figura en el cens de 1359, però sí un «*Hostaran*, 30 fochs» (*CoDoACA* XII, 55) que pel context l'hi identifiquem, grafia sense valor, sense dubte errada per *Bascaran*, en aquesta llista plena d'errades de còpia; 1518: *Besqueran* (*Spill Cbo.* 79v⁴⁰ i 97v); 1550: *Bescharan* (bis).

La grafia de les mencions ant. és sempre amb *e* a la primera síl·laba, amb dues úniques excepcions: *Bascaran* en un doc. cerdà de la segona meitat del S. XIII (p. p. Delcor, *Sefarad* 1966, 32-35), i en *Spill* de Cas-⁴⁵ tellbò, on apareix un sol cop amb *a*, contra cinc amb *e*.

ETIM. Evidentment pre-romana i raonablement bascoïde. En concretar-la hi pot haver més dubte. Probablement de *beso-ko aran* 'vall dels escarpats' o⁵⁰ dels boscos i maleses: *beso*, variant ibero-basca (per a la qual, veg. els articles *Besiberri*, *Besora*, *Bassella*, *Beixesarri*, *Besan* etc.) del bc. *baso* 'precipici', 'boscuria', i *aran* 'vall'; la *-n* final del qual era equivalent de NN llatina i per tant no caduca; per a la derivació⁵⁵ en *-ko*, cf. *Basco* (supra) < BASO-KO i *Carcolze* < KARRI-KÓ-BIDE 'camí de la penya'; l'ordre sintàctic és encara avui el normal en basc per als complements genitius o adjectius en *-ko*, seguits del substantiu principal,² com ho mostra també el cas de *Carcolze*.⁶⁰

Altres temptatives s'han de refutar, o oblidar del tot. *Basko-aran* 'la vall basca', ja perquè està en desacord amb l'ordre sintàctic del basc (hauria calgut *aran-basko*): jo mateix que ho havia suggerit el 1953, ja ho vaig rectificar en nota a la reedició d'*E. T. C.* I, 85; en va podríem allegar alguna excepció a aquella regla en toponímia (per la qual m'havia orientat): *Basco-arrabal* vt. agr. a Àvila no té valor, com a nom híbrid i recent, per més que l'imaginéssim nom portat pels bascos; car també pogué ser creació de bascos bilingües a la manera del famós «vizcaïno» del *Don Quixote*. Rubió i Tudurí (*Arqueol. Top.* 1930, p. 162): *bazka* 'pasturatge' (+ *aran*): per més que aqueix mot existeixi en parlars bascos moderns, no és mot euskèric sinó manlleu del ll. PASCUA, i per tant inconcebible que existís en el proto-ibero-basc parlat en temps remot, però aviat extingit, en aquesta comarca.

Altres alternatives són ben defensables, però molt menys convincents que la que he preferit. Fóra natural imaginar que figuri en aquest nom, en alguna forma, el bc. *bizkar* 'carena de la teulada', puix que en la toponímia catalana (*Biscarri*) etc. i gascona ha deixat descendència toponímica, probablement amb el sentit extensiu de 'carena d'un serrat'; encara que *Bescaran* sigui al fons d'una vall, podríem suposar que el nom se li traslladà des d'una de les serres que l'enclouen; s'hi oposa però el fet que la *-r* final del mot basc és del tipus llarg (Ṛ): és *bizkarra* en la forma articulada, *bizkarr-* en tots els compostos amb mots en vocal.

Provant una forma d'escapar de l'obstacle ¿suposaríem que hi hagués una variant *bizkan* (com ho he fet en apèndix a l'article *Bescanó*)?, però llavors aquí caldria (suposició gratuïta i ben objectable) que aquesta *-n* fos, en basc, del tipus lenible, subjecte a caiguda davant la *a-* de *aran* —combinació forçada, a descartar—; o bé admetre una haplologia de *bizkañ-aran* 'la vall de la carena...': majorment forçat per tal com esperaríem que l'haplologia canviés *-arrara-* en *-arra-*, no pas en *-ara-*. Atinguem-nos, en conclusió, a la tesi acceptada, com a molt més lúcida, planera i convincent.³

Nom succedani: *Cal Bescaran*, mas entre Montellà i la vall de La Vansa (1931).

¹ En un doc. de 914 del *Cart. de Tavèrnoles* (33.1), hi ha un *Bescaran*, que la publicadora J. Soler, pàgina 216, creu que és *Biscarbó*, perquè s'hi parla de dos llogarets de la Vall de Castellbò, però deu ser *Bescaran*, perquè va darrere de St. Martí dels Castells i (els Banys de) St. Vicenç, que són més a prop de *Bescaran* que no pas la vall de Castellbò, i una alteració de *-an* en *-on* és més fàcil que la implicada per les diferències amb *Biscarbó*. — ² Per exemple en la fórmula mortuòria «*Beti-ko* atsedena [‘repòs etern’] emon egiozu, Iauna» [dóna-li oh Senyor] = cat. «en pau descansi», «al Cel sia». —

³ No silenci, tanmateix, algun suport concebible que havia tingut en estudi per a l'etimologia a base de *bizkar*. Devia ser veí de *Bescaran* el lloc *Bescardale* que apareix esmentat en un doc. de 907 (ha-